

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Taideyliopisto kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtioneuvoston, opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeen loppuraporttia. Kommentoinnissamme olemme ottaneet kantaa raportin johtopäätöksiin erityisesti Taideyliopiston Taidekasvatuksen tutkimuskeskus CERADAn (Center for Educational Research and Academic Development in the Arts) näkökulmasta.

Taidekasvatuksen tutkimuskeskus on yksi Taideyliopiston tutkimuksen fokusalueiden kolmesta keskuksesta. Sen painopiste on taidekasvatuksen tutkimuksessa ja taidealan korkea-asteen koulutuksen tutkimusperustaisessa kehittämisessä. Siten CERADA:ssa tehtävä tutkimus vastaa taidekasvatuksen ja taidealan korkea-asteen opetuksen kehittämistarpeisiin sekä taiteilijoiden ja taidealojen opettajien ammatillisen kehittymisen tarpeisiin.

CERADA:ssa taidekasvatuksen tutkimus ja taidealan korkea-asteen koulutuksen tutkimusperäinen kehittäminen kytkeytyvät ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin kuten esimerkiksi demokratiaan, tasa-arvoon, interkulttuurisuuteen, sosiaaliseen vastuullisuuteen ja hyvinvointiin sekä taiteissa ja taidekasvatuksessa laajentuvaan ammattilaisuuteen.

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeen loppuraportti kokoaa hyvin yhteen sosiaali- ja terveysalan koulutusten kehittämistarpeita ja esittää lukuisia toteuttamiskelpoisia kehittämisehdotuksia. Raportissa voidaan kuitenkin havaita kolme puutteellisesti käsiteltyä teemaa, jotka nostamme lausunrossamme esille.

Terveyden kulttuuriset kontekstit hoito-, hoiva- ja sosiaalityön asiakasrajapinnassa

Raportin sivulla 124 todetaan kansainvälisten koulutusohjelmien harjoittelujen laadukkaan toteuttamisen edellyttävän kaikilta sosiaali- ja terveysalalla työskenteleviltä monikulttuurisuuden ymmärtämistä ja että monikulttuurisuutta opetetaan vaihtelevasti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristuksessa entisestään kannattaisi tässä

yhteydessä korostaa, että kulttuurista älykkyyttä ja monikulttuurisuuden ymmärtämistä tulisi edellyttää kaikilta, jota työskentelevät asiakasrajapinnassa hoito-, hoiva- ja sosiaalialoilla. Kulttuurisen älykkyyden lisäksi toimenpide-ehdotuksissa tulisi mainita, että kaikissa sosiaali- ja terveysalan koulutuksissa pitää nykyistä paremmin huomioida terveyden kulttuuriset kontekstit eli eri kulttuureiden vaikutukset terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja siihen, miten terveydestä ajatellaan.

Tätä asiaa Maailman terveysjärjestö on peräänkuuluttanut sen jälkeen, kun maailman vaikutusvaltaisimman vertaisarvioitu yleislääketieteellinen The Lancet -aikakauslehti julkaisi vuonna 2014 aiheesta David Napierin tutkimusryhmän artikkelin Culture and Hhealth.

Ihmiskeskeinen hoitotyö ja kulttuurihyvinvointi

Tämän lisäksi erityisesti hoito- ja hoiva-alan koulutuksissa olisi syytä tarkastella lääketieteen valta-aseman vaikutuksia hoito- ja hoivatyön medikalisoitumiseen. Koulutuksissa hoito- ja hoivatyötä tulisi tarkastella nykyistä ihmislähtöisemmin (ruots. personcentrerad vård) ja huomioida kulttuurihyvinvointinäkökulmaa (ml. kulttuuristen oikeuksien toteutuminen hoidossa) koskevat toimenpidesuosituksia. Tutkijat ovat esittäneet näitä tutkimusperustaisia suosituksia muun muassa Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa laajassa ArtsEqual - tutkimushankkeessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen Terveyttä ja hyvinvointia edistävä taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmä (Taiku3) on myös esittänyt vastaavia suosituksia.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

-

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveysalan koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

-

Mitä terveysalan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

-

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

-

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Kansainväliset opiskelijat ja rakenteellinen rasismi

Raportissa tunnistetaan tarve lisätä kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksia sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa. Kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksien vähyyks ei johdu pelkästään yksittäisistä tekijöistä, vaan pikemminkin laajemmista systeemistä haasteista ja taustalla vaikuttavista perimmäisistä syistä, joista yksi on rakenteellinen rasismi. Se voi heikentää kaikkien koulutusten pitovoimaa kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla Suomessa.

Rakenteellisella rasismilla tarkoitetaan tapoja, joilla yhteiskunnalliset rakenteet, politiikat ja käytännöt ylläpitävät rotuun, etniseen alkuperään tai kansallisuuteen perustuvaa syrjivää ja eriarvoista kohtelua. Kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksien yhteydessä rakenteellinen rasismi voi ilmetä monin eri tavoin. Esimerkiksi tietyt institutionaaliset politiikat ja käytännöt voivat tahattomasti asettaa paikalliset opiskelijat etusijalle tai suosia heitä kansainvälisten opiskelijoiden kustannuksella, kun harjoittelupaikkoja jaetaan. Tämä voi luoda esteitä kansainvälisille opiskelijoille, jotka etsivät käytännön kokemusta valitsemaltaan alalta.

Myös implisiittiset ennakkoluulot ja stereotyyppiat voivat vaikuttaa asiaan, jolloin kansainväliset opiskelijat voivat kohdata ennakkoluuloja tai syrjintää hakiessaan harjoittelupaikkaa. Tämä voi perustua oletuksiin kielitaidosta, kulttuurisesta yhteensopivuudesta tai siihen, ettei kansainvälisten opiskelijoiden tuomia taitoja ja pätevyyttä ymmärretä. Myös erilaisten näkökulmien ja kokemusten puute työelämässä ja korkeakouluissa voi osaltaan rajoittaa kansainvälisten opiskelijoiden mahdollisuuksia. Osallistavien toimintalinjojen ja rakenteiden puuttuminen, joilla aktiivisesti edistetään yhtäläisiä mahdollisuuksia harjoittelupaikkoihin, voi ylläpitää tätä systeemistä haastetta.

Lisäksi rasististen asenteiden toistuva kohtaaminen yhteiskunnassa voi vaikuttaa ulkomaisten opiskelijoiden motivaatioon jatkaa opintojaan tai siirtyä työelämään Suomessa. Tämän ongelman ratkaiseminen edellyttää korkeakoulujen ja työelämäsektorin välistä yhteistyötä laajempaa systeemistä tarkastelua. Siihen kuuluu tietoisuuden lisääminen rakenteellisen rasismien vaikutuksesta harjoittelumahdollisuuksiin, osallistavien käytäntöjen edistäminen ja sellaisten toimintatapojen toteuttaminen, jotka aktiivisesti edistävät kansainvälisten opiskelijoiden yhtäläistä pääsyä harjoittelupaikkoihin, sekä kansallisen asenneilmapiirin muuttaminen moninaisuutta ja erilaisuutta hyväksyväksi. Tunnustamalla rakenteellisen rasismien olemassaolon ja työskentelemällä sen purkamiseksi laajalla rintamalla Suomi voi onnistua luomaan tasa-arvoisemman, mukaan ottavamman ja osallistavamman yhteiskunnan, jossa kansainvälisillä opiskelijoilla on oikeudenmukaiset ja mielekkäät harjoittelumahdollisuudet kaikilla koulutusaloilla ja mahdollisuus osallistua yhteiskuntaan yhdenvertaisesti.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

Kannatamme ehdotusta yliopistoamme koskevin osin. Taideyliopisto on muiden yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tapaan mukana Digivisio 2030 -hankkeessa ja pyrkii oman strategiansa mukaisesti hyödyntämään osana Digivisiotyötä syntyvät jatkuvaa oppimista ja pieniä osaamiskokonaisuuksia linjaavat ja kehittävät käytännöt täysimääräisesti omassa toiminnassaan.

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä (ehdotukset 43-50)

-

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

-

Vaisto-Oinonen Milla
Taideyliopisto